

3^ο ΕΤΗΣΙΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ PES ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

WORKSHOP με θέμα *«Πολιτικές ένταξης για πρόσφυγες – Βέλτιστες πρακτικές από τα κράτη & μαθήματα για το μέλλον»*

Εισαγωγική **ομιλία** με θέμα *«Επικεντρώνοντας στις τρέχουσες τοπικές πρωτοβουλίες και προτάσεις για την επόμενη μέρα»*

Γιώργος Τσαούσης, Δικηγόρος, Πολιτικός Υπεύθυνος Τομέα Μεταναστευτικής Πολιτικής στο 'ΠΟΤΑΜΙ'.

Αξιότιμες-οι κυρίες και κύριοι, σύνεδροι και προσκεκλημένες-οι.

Θα ήθελα κατ' αρχήν να εκφράσω τις ευχαριστίες μου προς τους ακτιβιστές του PES για την τιμητική πρόσκληση συμμετοχής του 'Ποταμιού', του πολιτικού φορέα που εκπροσωπώ, στο συνέδριό σας, το οποίο μπορεί κάλλιστα να συμβάλλει στη δημόσια συζήτηση αλλά και τη διεξαγωγή χρήσιμων συμπερασμάτων αναφορικά με επιμέρους πτυχές που συνθέτουν το προσφυγικό ζήτημα υπό τις παρούσες εθνικές, ευρωπαϊκές αλλά και διεθνείς συνθήκες. Θα πρέπει επιτέλους το προσφυγικό να τύχει μίας αντιμετώπισης σταθερής, ολοκληρωμένης και κυρίως ρεαλιστικής κι όχι αποσπασματικής ή ευκαιριακής.

Μιλώντας λοιπόν για σταθερή και ολοκληρωμένη αντιμετώπιση του ζητήματος, αναπόφευκτα θα καταλήξουμε στη συζήτηση περί ένταξης. Η υποδοχή, η καταγραφή και η προσωρινή φιλοξενία έχουν ήδη αντιμετωπιστεί – ανεπαρκώς βέβαια κατά την άποψή μας – από την ελληνική πολιτεία ενώ η υποτιθέμενη 'προσωρινή' διαμονή 60.000 τουλάχιστον ανθρώπων στην ελληνική επικράτεια εμφανίζει πλέον ορατά σημάδια μονιμότητας. Επομένως, ζητήματα μόνιμης διαμονής, εκπαίδευσης, εργασίας αλλά και νομιμότητας διαμονής ή ακόμη και χορήγησης ελληνικής ιθαγένειας, όσα δηλαδή μπορούν να συνθέσουν –

μεταξύ άλλων – την έννοια της κοινωνικής ένταξης, είναι αυτά που θα πρέπει πλέον να μας απασχολήσουν σοβαρά.

Και θα ξεκινήσω από το κορυφαίο για εμάς στο ‘Ποτάμι’ ζήτημα, αυτό της εκπαίδευσης των προσφύγων, ειδικά των ανήλικων προσφυγόπουλων, μελών οικογενειών ή ασυνόδευτων. Είχαμε λοιπόν εγκαίρως μιλήσει για την ανάγκη να οργανωθούν και να λειτουργήσουν εκπαιδευτικές δομές εντός των κέντρων φιλοξενίας, τουλάχιστον για ένα μεταβατικό χρονικό διάστημα, πριν την ένταξή τους σε τμήματα (κανονικά ή ειδικά και φυσικά εξατομικευμένα για κάθε παιδί) των ελληνικών σχολείων – που είναι φυσικά ο τελικός στόχος. Μία τέτοια πρωτοβουλία, η οποία μάλιστα στο παρελθόν δοκιμάστηκε με επιτυχία σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες, και τις τυχόν επιφυλάξεις ή προκαταλήψεις των οικογενειών των προσφυγόπουλων (ιδιαίτερα των κοριτσιών) θα καταπολεμούσε αλλά και τις αντιδράσεις των γονέων των ελληνόπουλων – θεμιτές ή ενίοτε υπερβολικές – θα προλάβαινε. Επιπλέον, η πρόσβαση στην εκπαίδευση θα πρέπει να διευκολυνθεί – ως βασική επίσης προϋπόθεση ένταξης – και για τους ενήλικες που θα παραμείνουν για πολλά χρόνια ή και για ολόκληρη τη ζωή τους στην Ελλάδα, για προφανείς λόγους.

Κι αν έκανα ένα βήμα μπροστά για να τονίσω τη σπουδαιότητα της συμμετοχής των προσφύγων, ειδικά των παιδιών, στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα, πρέπει τώρα να επιστρέψω στα αυτονόητα. Η αξιοπρεπής διαμονή των νεοεισερχομένων στη χώρα αποτελεί οπωσδήποτε βασική – αλλά και διεθνή – υποχρέωση της ελληνικής πολιτείας, στην οποία όμως, όπως τόνισα και παραπάνω, δεν έχει ανταποκριθεί. Οι κακές συνθήκες διαβίωσης στα περισσότερα από τα 35 camps σε ολόκληρη την Ελλάδα, οι οποίες μάλιστα επιδεινώνονται με

την αλλαγή των καιρικών συνθηκών, αποτελούν ένα πολύ αρνητικό δείγμα της ελληνικής φιλοξενίας. Αντίθετα, οι πρωτοβουλίες συμπράξεων Δήμων και άλλων φορέων για εκμίσθωση κατοικιών σε πρόσφυγες με κάλυψη των σχετικών κονδυλίων από τα ευρωπαϊκά ταμεία, συνιστούν μία εξαιρετική εξέλιξη με πολλαπλά οφέλη, ενισχύοντας φυσικά και την προοπτική ένταξης των ανθρώπων αυτών.

Φυσικά, η αξιοπρεπής διαβίωση και η εκπαίδευση των παιδιών δεν αρκούν για να κλείσει, θα έλεγα, ο 'κύκλος' των αναγκών των ευρισκόμενων σε ελληνικό έδαφος προσφύγων, ειδικά εάν ο χρόνος παραμονής τους στη χώρα μας επεκταθεί. Αυτονόητη λοιπόν παράμετρος είναι η δυνατότητα οικονομικού προσπορισμού είτε διά της πρόσβασης σε εργασία είτε διά μίας σταθερής επιδότησης. Βέβαια, στην Ελλάδα της οικονομικής κρίσης αλλά και άκρατου λαϊκισμού των τελευταίων ετών, οι αντιδράσεις του υπόλοιπου πληθυσμού, ειδικά για τη 2^η υποπερίπτωση, θα πρέπει να θεωρούνται δεδομένες. Όμως, ας σκεφτούμε απλοϊκά: ο μη έχων έστω ελάχιστες οικονομικές δυνατότητες ή ακόμη και μία σταθερή ενασχόληση θα γίνει, αργά ή γρήγορα, παραβατικός. Πέραν οπωσδήποτε του γεγονότος ότι η πρόσβαση στην αγορά εργασίας θα ενισχύσει με πολλαπλάσια ταχύτητα το ρυθμό ένταξής του, λόγω της συναναστροφών αλλά και γενικά της δημιουργικής καθημερινότητας που θα αναπτυχθεί. Βέλτιστη πρακτική στην περίπτωση αυτή αποτελεί αναμφίβολα η πρόσφατη νομοθετική πρόβλεψη τόσο δυνατότητας εργασίας των αιτούντων αναγνώρισης καθεστώτος πρόσφυγα χωρίς προϋποθέσεις όσο και ανοχής της προσωρινής απασχόλησης, ειδικά στην αγροτική οικονομία, ακόμη και προσώπων που δεν κατέχουν δελτίο αιτούντος άσυλο.

Τέλος, θα πρέπει οπωσδήποτε να τύχει αναφοράς και το θέμα του καθεστώτος νόμιμης διαμονής των προσφύγων ή και όσων δεν αναγνωριστούν τελικά ως πρόσφυγες, εφόσον παραμείνουν βέβαια στην Ελλάδα και δε μετεγκατασταθούν σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Η χορήγηση άδειας διαμονής με τα αντίστοιχα δικαιώματα και υποχρεώσεις αλλά ακόμη και η χορήγηση ελληνικής ιθαγένειας με βάση το προσφάτως τροποποιηθέν, ισχύον νομοθετικό καθεστώς είναι ζητήματα που πρέπει να μελετηθούν προσεκτικά, δεδομένων και των ιδιαιτεροτήτων που εμφανίζονται (ειδικά σ' αυτό της ιθαγένειας, η Ελλάδα για 1^η φορά το 2010 'παραχώρησε' αντίστοιχη δυνατότητα στη 2^η γενιά μεταναστών). Κι αν σ' όλα αυτά προσθέσουμε και τις αυξημένες υποχρεώσεις της ελληνικής πολιτείας προς τους περίπου 1.200.000 ήδη διαμένοντες επί πολλά έτη στη χώρα υπηκόους τρίτων χωρών (Αλβανία, χώρες τ.ΕΣΣΔ)– στην περίπτωση των οποίων, δυστυχώς, διαπιστώνονται επίσης αδυναμίες αλλά και εσφαλμένες πρακτικές – τότε καταλαβαίνουμε ότι ο δρόμος θα είναι σίγουρα δύσκολος.

Συμπερασματικά, το Ποτάμι πιστεύει ότι η Ελλάδα οφείλει να διαμορφώσει, έστω και τώρα, με το προσφυγικό ζήτημα στο σημείο '0', πολιτικές ένταξης για τους αλλοδαπούς – πρόσφυγες αλλά και μετανάστες – με σχεδιασμό, υπευθυνότητα αλλά και ανοιχτό πνεύμα. Βέλτιστες δε πρακτικές & μαθήματα για το μέλλον μπορούν να αντληθούν είτε από την πλούσια διεθνή πρακτική είτε ακόμη κι από τις ίδιες τις ανάγκες που δημιουργούνται, με βάση, απλώς, την κοινή λογική.